

Subject: PARSHAT VAYECHI 5786

15 Dec 2025 at 2:44:34 PM

To: Baruch Taub baruchtaub120@gmail.com

1. בראשית פרק מז פסוק כט - לא (פרשת ויחי).

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מִצָּאתִי (כט)
חַן בְּעֵינַיִךְ שִׁים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת אֶל־נָא תִקְבְּרֵנִי
בְּמִצְרַיִם:

וְשָׁכַבְתִּי עִם־אֲבֹתִי וְנִשְׁאַתְנִי מִמִּצְרַיִם וְקִבַּרְתָּנִי בְּקִבְרָתָם וַיֹּאמֶר אָנֹכִי (ל)
אֵעָשֶׂה כְּדִבְרְךָ:

וַיֹּאמֶר הַשִּׁבְעָה לִּי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמָּטָה: פ (לא)

2. פחד יצחק יום הכיפורים מאמר ד אות ב - ג

ב. אלא שלמדין אנו מתוך דבריו של רבינו יונה כי אף על פי שחרטה על העבר וקבלה על להבא הם שני עמודים אשר עליהם עולם התשובה עומד, בכל זאת מחולקים הם בתפיסת מקומם מחוץ לעולם התשובה. שכן ענין החרטה על העבר אינו מוצא את מקומו אלא בתור חלק מדרכי התשובה, ואלמלא "החסד שהטיב השם ית' עם ברואי, להכין להם הדרך להמלט מפח מעשיהם"6, לא היה לנו בחרטה על העבר ענין כל עיקר; ואילו ענין הקבלה על להבא הרי הוא חלק מדרכי העבודה גם מבלעדי התוכן של מדת התשובה. כי ראשיתו של ענין הקבלה על להבא בעבודתו של כל יחיד מישראל, נעוצה היא בקבלת תורה ומצוה הכללית של כנסת ישראל. ובא על זה מקרא מפורש בתורה. "ארור אשר לא יקים"7 ופי' רש"י "כאן כלל את כל התורה כולה וקבלוה עליהם באלה ובשבועה", ע"כ. וכתב בתרי' ואמר כל העם אמן. אמן זה קבלת דברים8. ובתוס' שבועות (כ"ט)9: קצת קשה מה היתה מועלת השבועה, כמו שהיה ירא שיעבדו עבודה זרה, כך היה לו לירא פן יעברו על השבועה. עכ"ד. ולקושטא דמילתא מוכרח מזה דשבועה שהשביע משה, וקבלתם של ישראל לשבועה זו, לא באה מפני שום חשד של עבריות, כי היכי דנדון בי' דחשוד על העבירה חשוד אשבועתא. דאין שבועה זו דוגמת הקשר שאדם מהדקו מחשש ניתוק, אלא דהרי היא דוגמת התקשרות התלמיד לרב, שכל מה שהוא מתקשר יותר הוא מקבל יותר. באופן דהידוק ההתקשרות היתירה של התלמיד לרבו אינה באה בתור שמירה מכח סותר, אלא היא באה בתור התקשרות לשם עצמה, התקשרות לשם התקשרות, בכדי שהחבור והזווג עם הרב יורגש יותר ויהיה מוחשי יותר,

וממילא יתרחב הכלי קבול שלו. והרי ברור דאפילו אם אנו תופסים שבצד השלילי, מי שיעבור על האיסור לא ימנע את עצמו גם מפני השבועה, מכל מקום בצד החיובי, מי שיקיים את המצוה, הרי השבועה תגרום לו שבמעשה של קיום המצוה תהיה בה גם משום קיום שבועתה. ונמצא דנהי דלהעברנים אין בשבועה שום תוספות שמירה, וכקושייתם של התוס', מכל מקום לנאמנים יש בשבועה זו משום תוספות חבור ועדיפות ההתקשרות. ורק את זה אנו מבקשים. כללא דמלתא, קבלת שבועה זו על קיומם של תורה ומצות, אשר כנסת ישראל התפיסה את עצמה בה, לא באה בתור הגנה מפני כוחות שליליים, אלא בתור יצירה של כוחות חיוביים, מתוך הדוק החבור והזווג לשם התרחבות הכלי קבול. וכאן אנו עוברים מן המוקדם אל המאוחר, מן הכלל אל הפרט. כשאדם מישראל עוסק בעבודה בינו לבין קונו, ומעמיד עליו מצות, וממציא המצאות לשעבד עצמו להן, אין אנו צריכים לבא עליו מצד ה"ולא תאמין בעצמך", אלא יש כאן המשכה מאותו המעיין, אשר בו טבלה נשמת ישראל הכללית בשעת עניית אמן על הרי גריזים ועיבל. אמן בו קבלת דברים, אמן בו קבלת שבועה 10.

א. הלילה הוא ליל עשרה בטבת שהוא התחלת המהלך של גלות, התענית הראשונה מתוך ארבע תעניות, שבו סמך מלך בבל על ירושלים (ר"ה יח, כ) והתחיל המצור על ירושלים. ובבית יוסף (א"ח סימן תקנ) מובא חידוש גדול בענין תענית זו וז"ל, וה"ר דוד אבודרהם כתב בהלכות תענית שעשרה בטבת הוא משונה משאר תעניות.

ב. עוד ענין שמייחד את התענית הזאת לעצמה הוא, דשאר הצומות על החורבן - י"ז בתמוז ותשעה באב - חלים בימי הקיץ שהם ימים של התגברות החמה ונאפילו צום גדליה שאינו בתוקף הקיץ. מ"מ גם הוא בימי הקיץ, ואילו עשרה בטבת חל בצד השני של מעגל השנה, בימים הכי קצרים של ימות החורף, הכי רחוקים מהתגברות החמה. ובכלל, ימות הקיץ ימי בין המצרים הם ימים של צרות, אבל חדשי החורף הם בעצם זמנים של שמחה וישועה, מתחיל מחג הסוכות, ונמשך לחנוכה, ואח"כ פורים וחדש האביב, ופתאום באמצע הישועות מתחיל תהליך של חורבן וצרה. הלא דבר הוא, ומה מונח בזה.

ג. ולא עוד אלא שצום זה חל בחודש טבת שימיו הראשונים הם ימי שמחה, דהלא לפני ימים ספורים בלבד היה חנוכה, וזכינו לעלייה הכי גדולה, שהקב"ה נתן לנו טעימה מהגאולה העתידה, שחזרה מלכות לישראל (כלשון הרמב"ם פ"ג מהל' חנוכה ה"א), וזכינו לגילויים של 'אז אגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח' (פיוט מעוז צור). וכמה ימים אחרי זה מתחיל המהלך של חורבן וגלות וכל צרותיהן של ישראל, וזה כנפילה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ואין נתפוס את זה. אמנם מונח כאן יסוד גדול בעבודת ה' הנוגע לציבור בכלל ולכל יחיד ויחיד בפרט, וכמו שנבאר.

לפני הנסיון מראים לאדם את התכלית בכל עבודתו ואח"כ מסתירים אותה ממנו ונשלח לשליחותו להשיג את התכלית ע"י עמל

ו. ומהלך זה מתחיל קודם שנולד, כעובר במעי אמו. מי יתני כירחי קדם בהלו נרו עלי ראשי (איוב כט, ג-ג). וחז"ל (נדה ל, ב) למדו מכאן, דעובר במעי נר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדו אותו כל התורה כולה [הכוונה לחלק שלו בתורה]. וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה. ואין הכוונה שמראים לו את כל העולם מבחינה גיאוגרפית, אלא שמראים לו את כל החיים שלו וכל מהלך העולם מתחילתו ועד סופו, ובכלל זאת את חלקו המיוחד בתורה ותפקידו ועבודתו המיוחדת לו. ואחר שמראים לו כל זה והכל נגלה לעיניו, מיד אח"כ נשלח למקום חשוך, לעולם של הסתר להתחיל את הכל מחדש. ולכן משכחים לו כל מה שהראוהו, דהעולם הזה הוא עולם של הסתר והעלם וע"כ שוכח את הכל, ואינו משיג את כל הגילויים אלא ע"י עבודתו.

ז. אמנם גם אחר ששכח את הכל, מ"מ צריכים לדעת דע"כ נשאר רושם מכל מה שלמד, והמראה הזאת נעשה חלק ממצאותו, דאל"כ מה היתה התועלת בכל ההתגלות הזאת אם מיד אח"כ נמחק הכל. אלא ע"כ שכל מה שלמד עדיין נמצא במעמקי נפשו, ורק ע"כ הוא ששייך ללמוד כל התורה כולה מפני שכבר למדה במעי אמו. עכ"פ זהו

היסוד שאמרנו שאף שנשלח לעולם של הסתר ואינו רואה את תכלית כל עבודתו בעולמו, מיהו לכתחילה הראו לו את שיא העלייה וההשגה, וזה נותן לו כח לעמוד בנסיונות החיים ולהשיג ע"י עבודתו את כל מה שהראו לו. ג. והיינו אומרים שזה מונח בתת ההכרה (subconscious) של האדם, אבל נראה יותר נכון שזה מונח בעליון ההכרה (superconscious) שלו, כי זה דבר שעומד למעלה מן ההשגה שלו. הראה הקב"ה את האור הגדול שיתגלה לעתיד לבא, אבל אח"כ נגנז אור זה, והצדיקים בעבודתם יחזירו את ההשגה הגדולה הזאת שתתגלה לעתיד לבא. וזה דוגמת הנר הדלוק על ראש העובר שמראים לו את האור קודם שנשלח על שליחותו בעוה"ז כמשנ"ל.

ח. ועומק הדברים לפי דברינו הוא דבחנוכה זכינו לגילוי אור גדול, שחזרה מלכות לישראל וכמ"ש הרמב"ם. ובפיוט מעוז צור מדברים לא רק על הישועה מגלות יון, אלא גם על גאולת מצרים [חיל פרעה וכל ורעו ירדו כאבן במצולת], ועל גאולת בבל [קץ בבל ורובכל לקץ שבעים נושעתי], ועל ישועת פורים [ירב בניו וקניניו על העץ תליח], ומסיימים ב'חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה, נקום נקמת דם עבדיך מאומה הרשעה', הישועה האחרונה מגלות אדום. והיינו, דידוע דבסדר ד' גליות, הגלות הרביעית כוללת בתוכה את כל ג' גליות שקדמו לה. ר"ל דגלות אדום היא חזרה על כל ג' הגליות, מערכה חדשה של פגישת יעקב ועשו, ואח"כ יבוא מלך המשיח. ונמצא לפ"ז, דהגאולה מגלות יון, שהיא האחרונה משלש הגאולות, היא מעין הגאולה דלעתיד לבא. ישועת חנוכה היא לא רק ישועה פרטית, אלא היא חינוך לכל הישועה העתידה, ומונח בחנוכה כל קורות ימיהם של ישראל, מתחילה ועד הסוף של 'קרב קץ הישועה'. כאן זכינו לטעימה מעין העתיד לבא, שמאז גלות בבל שניטלה המלכות מישראל לא חזרה לנו המלכות עד הישועה הזאת, ובגאולת יון חזרה אלינו כי גאולת יון היא הסוף של כל הגאולות וכנ"ל.

ט. בנס חנוכה זכינו לאור גדול, שבו ראינו נסים מסוף העולם ועד סופו, ר"ל מתחילת כל הגליות עד סוף כל גאולות. הגילוי הזה הוא החינוך לגלותו הארוכה ביד אדום, האור הגדול שזכינו לו קודם החושך העמוק של גלות, דוגמת נר הדלוק על ראש העובר במעי אמו.

י. וכאן הגענו לעומק הדברים שראש חדש טבת הוא תמיד בתוך ימי חנוכה - 'מחצת ראש מבית רשע'. כמו בכל הציורים שהזכרנו שלפני הירידה לתוך החושך נתגלה האור כדי שידע האדם ויכיר מה מונח בתוך כל החושך, כמו כן כאן לפני כל המהלך של ד' תעניות וכל מהלך החורבן והגלות, תחילה נגלה לעינינו אור הגאולה העתידה, אורות של 'חזרה מלכות לישראל', אורות של 'אז אגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח', דוקא משם יורדים לתוך חושך הגלות המתחיל בעשרה בטבת. דוקא בימים הבאים אחרי חנוכה חל עשרה בטבת. זאת אומרת דאחר שזכינו להשגה שהכל מגיע אלינו כדי להוציא אל הפועל את התפקיד המתוכנן, ואנחנו מודעים לכל מה שמונח באוצרותיהם של ישראל, אח"כ ניטלה ממנו ההשגה, ומעתה עבודתו היא לעמול ולנצח את כל הכחות המתנגדים אלינו, ועי"ז נזכה לאור הגאולה העתידה במהרה.